

Koronaviruksen vaikutukset kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyövaroin tuettuun toimintaan – yleisiä linjauksia ja ohjeita

Tämä muistio on **päivitetty versio** 19.3. ja 3.4.2020 julkaistusta ohjeistuksesta, jolla pyritään vastaamaan koronavirustilanteen vaikutuksiin kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyövaroin tuetussa toiminnassa. Ohjeistus on laadittu nyt tiedossa olevan tilannearvion perusteella. Ohjeistus keskittyy tällä hetkellä koronapandemian välittömiin vaikutuksiin, sen sijaan pidemmän aikavälin vaikutuksia ja niihin liittyviä laajempia muutosvaikutuksia ei vielä pystytä arvioimaan.

Muistiota on nyt päivitetty nykyisten, ulkoministeriön kansalaisyhteiskuntayksikön (KEO-30) tuensaajien **omarahoitusosuusvaatimuksen poistamisen osalta**. Lisäksi muistioon on sisällytetty **toiminnan muutosten raportoimista koskeva osio**.

Koronaviruksen vaikutukset ovat luonteeltaan ennalta arvaamattomia niin kestoltaan kuin laajuudeltaan. Ulkoministeriössä on ymmärrystä, että monen kansalaisjärjestön ohjelma- ja hanketoimintoja joudutaan muuttamaan tai siirtämään sekä yhteistyömaissa että Suomessa. KEO-30 – yksikkö harkitsee muutoksiin liittyviä pyyntöjä tapauskohtaisesti tilanteen poikkeuksellisuus huomioiden. Alla joitakin yleisempiä linjauksia ja ohjeita.

Hanketuen hakukierros

Ulkoministeriö tiedostaa koronaviruksen aiheuttaman poikkeustilanteen tuomat haasteet myös hankesuunnittelulle ja hankehakemusten viimeistelylle. Hanketuen hakukierros on päättynyt 31.3.2020. Ulkoministeriö ymmärtää, että hakijoille voi erityisesti nykytilanteen poikkeuksellisuus huomioon ottaen syntyä tarve täydentää hakemuksiaan hakuajan umpeutumisen jälkeen. Täydennykset toivotaan 17.4.2020 mennessä, jotta ne voidaan huomioida arvioinnissa. Hakukierrosta koskevat tiedot ovat hanketuen verkkosivuilla <https://um.fi/hanketuki-kansalaisjarjestoille>.

Vuoden 2020 tuensaajat (ohjelmatuski, hanketuki, viestintä- ja globaalikasvatustuki, toiminta-avustukset): määräaikainen omarahoitusosuusvaatimuksen poistaminen tämän vuoden osalta

Ministeriö on päättänyt, että ohjelmatuskea, hanketukea, viestintä- ja globaalikasvatustukea sekä toiminta-avustusta (YK-taustaiset suomalaiset järjestöt) saavien suomalaisten kansalaisjärjestöjen omarahoitusosuusvaatimus vuodelta 2020 poistetaan. Päätös koskee nykyisiä tuensaajia, jotka saavat ulkoministeriöltä tukea toteuttamiinsa kehitysyhteistyöohjelmiin tai –hankkeisiin. Päätöksen taustalla ovat koronapandemian aiheuttamat toiminta- ja rahoitushaasteet. Ministeriö katsoo, että määräaikainen omarahoitusosuusvaatimuksesta luopuminen tässä poikkeustilanteessa tukee avustuksensaajien kykyä jatkaa yhteiskunnallisesti vaikuttavan ja tuloksellisen kehitysyhteistyön toteuttamista kumppanimaissa ja Suomessa. Osaltaan päätös mahdollistaa avustuksensaajien työn keskittämisen tuloksia tuottavaan toimintaan ml. koronapandemiaan vastaamiseen. Samoin päätös tuo helpotusta varainhankinnan kiristyneeseen tilanteeseen kansallisen koronavirustilanteen haasteiden johdosta. KEO-30 –yksikkö tiedottaa erikseen jokaista nykyistä tuensaajaa omarahoitusosuusvaatimuksesta luopumista koskevasta päätöksestä.

Järjestöjä pyydetään ilmoittamaan lokakuun loppuun mennessä KEO-30 yksikölle alustava arvio mahdollisesta ohjelman/hankkeen supistumisesta ja sen vaikutuksista ohjelman tai hankkeen

tavoitteisiin. Samoin pyydetään ilmoittamaan mikäli omarahoitusosuus kuitenkin toteutuu osittain tai jopa kokonaan tänä vuonna, poikkeuksellisesta tilanteesta huolimatta.

Kevään peruuntuneet matkat

Koronaviruksen takia peruuntuneita hankematkoja voi yrittää siirtää myöhempään ajankohtaan tai jättää tekemättä. Kulut matkojen siirtämisestä tai peruuntumisesta voidaan (poikkeuksellisesti) lukea osaksi hankekuluja hankkeen olemassa olevan budjetin puitteissa. Mikäli kustannuksia syntyy, matkan siirtämisestä tai peruuntumisesta aiheutuvista budjettimuutoksista tulee jättää muutoshakemus sähköisen asioinnin kautta. Muutoshakemus jätetään siinä vaiheessa, kun muutokset hankkeen kokonaisbudjettiin ja toimintaan ovat selvillä. Muutoshakemusta ei tarvitse tehdä mikäli matkojen peruuntumisella tai siirtämisellä ei ole vaikutuksia budjettiin välittömästi.

Muutokset toiminnassa yhteistyömaissa ja Suomessa kehitysviestinnän ja globaalikasvatustyön osalta

KEO-30 toivoo sähköpostitse alustavaa ilmoitusta ja perusteluja, mikäli koronavirustilanne vaikuttaa ohjelman/hankkeen toimintoihin yhteistyömaissa. Viestit voi toimittaa sähköpostitse omalle vastuuvirkahenkilölle. Jo hyvin alustavakin tieto on tervetullutta.

Muutosehdotusten laatiminen ja sisältö: Ministeriön hyväksynnän saaminen muuttuneisiin tilanteisiin edellyttää virallisen muutoshakemuksen tekemistä ja riittäviä tietoja tämän hetken käytettävissä olevan tilannearvion perusteella. Jos tilanne johtaa ohjelmassa/hankkeessa alkuperäisistä suunnitelmista olennaisesti poikkeavaan muutokseen, tulee järjestön tehdä yksikölle muutoshakemus ko. tukimuodon lisäehtojen edellyttämällä tavalla. KEO-30 tiedostaa poikkeustilanteen haasteet, tarpeet joustoihin ja toimintaympäristön muutosten arviointiin liittyvät epävarmuudet, ja huomioi nämä muutoshakemusten käsittelemisessä. Muutoshakemus tulee tehdä siinä vaiheessa, kun järjestöllä on arvio siitä, tuleeko hankkeen/ohjelman osien tilalle koronaviruksen vaikutusten ehkäisemiseksi tai lievittämiseksi tähtäviä toimintoja tai muita vaihtoehtoisia toimintoja tai kun järjestö tietää, että ohjelman tai hankkeen toiminnot pysähtyvät suurilta osin tai kokonaan. Erityisesti muutoshakemuksiin toivotaan tietoa toimintaympäristön olosuhteista, alueellisista ratkaisuista ja sisältöpainotuksista sekä niiden perusteita.

Muutoshakemusten toimittaminen ja rakenne: Muutoshakemukset tulee tehdä erikseen sähköisen asioinnin kautta ja niistä tulee ilmetä tiiviit perustelut sekä selkeästi tiedot uusista toimista tai keskeytyksistä. Muutosten käsittelyn kannalta on hyvä pyrkiä yhdistämään kaikki yhtä ohjelmaa/hanketta koskevat muutokset yhteen hakemukseen esim. liitetiedostona, jos mahdollista. Muutoshakemuksissa voi kuitenkin käyttää tapauskohtaista harkintaa, poikkeuksellinen tilanne huomioiden. Muutokset ja korvaavat toimet voivat koskea vain osaa ohjelman tai hankkeen toiminnoista tai korvata ne kokonaan riippuen kohdemaan tilanteesta ja järjestön toimintakapasiteetista.

Muutoshakemukset, jotka sisältävät esityksiä alkuperäisten toimintojen muuttamiseksi koronaviruspandemian vastaisiin toimiin, tulee laatia siten, että niistä selkeästi ilmenee pandemian vastaisten toimintojen luonne ja budjetti maakohteisesti eriteltynä.

Muutoshakemusten käsittely ministeriössä: Muutoshakemukset käsitellään KEO-30 yksikön toimesta mahdollisimman nopeasti siten, että järjestö saa vastauksen viimeistään 2-3 työpäivän kuluessa hakemuksen jättämisestä. Laajoissa muutosesityksissä ministeriö pyytää tarvittaessa lisätietoja.

Muutoshakemukset ja tiedonvälitys koronan vastaisten toimien toteutumisesta: Poikkeuksellisesta tilanteesta johtuen ulkoministeriö pyytää lyhyitä selvityksiä järjestöjen koronan vastaisten toimien toteutumisesta normaalin vuosiraportoinnin lisäksi. Selvityksiä voi lähettää vastuuvirkamiehelle järjestöjen parhaaksi katsomalla tavalla ja ajoituksella joko sähköpostitse tai täydennysilmoituksina. Ulkoministeriön kannalta olisi tärkeää saada järjestöjen arvioita ohjelmien ja hankkeiden koronan vastaisten toimien edistymisestä ja haasteista jo ennen vuosiraporttien määräjän umpeutumista.

Eri muutostilanteita:

- Alkuperäisiä hanketoimintoja ei voida koronatilanteen takia toteuttaa, mutta järjestöllä on ajatus mahdollisista vaihtoehtoisista toiminnoista, jotka myötävaikuttavat hankkeen tavoitteisiin. Tällöin järjestö jättää muutoshakemuksen sisältäen esityksen vaihtoehtoisista toiminnoista ja korjatun budjetin.
- KEO-30 voi myös tapauskohtaisesti harkita hyväksyttäväksi muutosesityksiä, jotka sisältävät toimia, joilla pyritään vaikuttamaan kumppanimaan (ODA-maa) koronavirustilanteeseen, esim. tukemalla terveysviranomaisia tai lisäämällä yhteisöjen tietoisuutta viruksesta, hygieniasta tms.
- Jos peruuntuneiden toimintojen tilalle ei esitetä muita toimintoja, tulee käyttämätön valtionavustus palauttaa ulkoministeriölle. Siinä tapauksessa ota yhteyttä hankkeen vastuuvirkahenkilöön. Tämä kannattaa tehdä heti kun palautettavan valtionavustuksen määrä on tiedossa, sillä palautuksiin liitetään valtionavustuslain mukainen korko. Järjestö voi esittää ministeriölle valtionavustuslain mukaisen kohtuullistamispyynnön.
- Aikataulullisten muutosten osalta muutoshakemus toimitetaan vain, jos toimintoja ja valtionavustusta on tarpeen siirtää seuraavalle vuodelle. Siinä tapauksessa muutoshakemus toimitetaan sähköisen asioinnin kautta ennen lokakuun loppua. Huom. muutoksia hankesuunnitelmaan voi tehdä hankkeen *rahoituskauden puitteissa*. Jos vuosi 2020 on hankkeen viimeinen vuosi, voi koronaviruksen aiheuttamassa poikkeuksellisessa tilanteessa olla mahdollista siirtää perustellusta syystä toimintoja vuoden 2021 alkupuolelle eli hankkeen rahoituskauden jälkeiselle vuodelle. Mikäli tämä on tarpeellista, tulee järjestön viimeistään lokakuun loppuun mennessä tehdä asiasta sähköisen asioinnin kautta muutoshakemus KEO-30:n harkittavaksi. Järjestön tulee huomioida, että tällainen muutos vaikuttaa raportointiin ja edellyttää hankkeen vuosiraportointia, ml. tarkastusraporttia, kyseiseltä vuodelta. Mikäli kyseessä ei ole yli 3 kk:n jatkoaika seuraavan vuoden puolelle, järjestö voi yhdistää jatkoajan vuoden 2020 raportointiin (ml tilintarkastus).

Raportointimääräajat

Hanketuen, viestintä- ja globaalikasvatuksen (VGK) tuen ja toiminta-avustusten vuosiraportoinnin määräaika on tavanomaisesti 30.4. Tilanne huomioiden KEO-30 antaa näiden tukimuotojen vuoden 2019 vuosiraportoinnille kaksi viikkoa lisäaikaa 15.5.2020 saakka.

Perustietoilmoitusten toimittaminen

Tukea saavien järjestöjen tulee vuosittain toimittaa perustietoilmoitus sisältäen mm. yhdistyksen/säätiön edellisen vuoden toimintakertomuksen, hallituksen allekirjoittaman tilinpäätöksen

ja tarkastuskertomuksen. Ymmärrettävästi moni keväälle suunniteltu vuosikokous tulee nyt siirtymään myöhempään ajankohtaan. Perustietoilmoituksille ei ole varsinaista määräaikaa, vaan ne toimitetaan, kun vuosikokoukset on pidetty ja siihen vaadittavat asiakirjat ovat saatavilla.

Hanketuen hakukierrokselle osallistuvien järjestöjen tuli kuitenkin toimittaa perustietoilmoitus saadakseen haussa tarvittavan vastaanottokuittauksen. Perustietoilmoitusta voi kuitenkin täydentää vaadittavilla liitteillä myöhemmässä vaiheessa.

Lisätietoja

Mahdolliset kysymykset voi osoittaa otsikolla ”Koronaviruksen vaikutukset” kansalaisyhteiskuntayksikön sähköpostiosoitteeseen keo-30@formin.fi tai suoraan järjestön omalle vastuuvirkahenkilölle. Tätä asiakirjaa päivitetään tarpeen mukaan ja yksikköön tulleiden kysymysten perusteella.